

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 24. maja 1985 - Leto XXXVII. - Štev. 11 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Stisnimo zobe in naprej!

*Posledice upravnih volitev sredi maja na položaj naše narodnostne skupnosti
Poskusi vsiljevanja centrističnih koalicij v narodno mešanih občinah*

Čemu bi skrivali razočaranje in zagrenjenost nad izidom upravnih volitev v Italiji in tudi pri nas? Nič ni škodljivejšega, kot odrešujoče iskanje izgovorov za tolažbo, bolj ali manj zapletenih ali oddaljenih vzrokov. Grešili bi, če bi se povsem posipali s pepelom ali tudi, če bi vse krivde iskali na vrhu, pri partijski liniji ali posameznih voditeljih. Edini resni pristop je, da strogo in trezno ocenimo nastali položaj, proučimo vzroke za neuspeh (teh je vedno več) in sprejmemo ustrezne politične ter organizacijske ukrepe.

Stojan Spetič

Predvsem pa nas razočaranje nad volilnim izidom nikakor ne sme privedi do nadaljnjih dveh skrajnosti: podcenjevanja doseženega rezultata in očitkov na račun volicev, češ da nas niso razumeli. Užaljenost je škodljiva prav toliko kot varanje samega sebe s slepili opravičevanja z objektivnimi težavami ali tolažbe s številom pridobljenih svetovalcev.

O vsem tem bomo komunisti razpravljali tako, kot znamo, se pravi resno, tovariško, iskreno, od sekcij do direkcije KPI v Rimu. Prav je, da se v tej diskusiji pokažeta predvsem strnjena in odgovorna, pa tudi prispevek vsakega tovariša, ki ve, da je mesto za diskusijo in sklepanje v sekciji in nikjer drugje.

Če je to prva ugotovitev, moramo seveda povedati bralcem, da se zavedamo zapletenosti nastalega položaja. Druge smo brali in bomo brali razglabljanja o vsedravnih izidih, ki so vplivali tudi na naše razmere. Naj nam bo torej dovoljeno poskusiti razmišljanje o tem, kako bo izid majskih upravnih volitev vplival na položaj naše slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in na njen boj za globalno zaščito.

Najprej moramo poudariti osnovno misel, da je problem zaščite naših pravic na celotnem naseljenem ozemlju vprašanje izvajanja ustave in njenih demokratičnih načel, pa tudi mednarodnih obveznosti Italije. Zato bi volilni izidi načeloma ne smeli vplivati na postopek v vladi in parlamentu.

Žal pa vemo, da ni tako, čeprav mora KPI napreči vse svoje moči, da zavratalne sile ne bodo spet prevladale.

Neka politična logika bi morda celo narekovala optimistične napovedi, glede na večjo trdnost vlade in možnost njenega trajanja do konca zakonodajne dobe in še dejstvo, da ima stranka predsednika vlade sedaj še večjo pogajalno moč. Vse to naj bi vodilo do zaključka, da ima Crazi sedaj ugodne razmere, ko lahko uresniči obvezo, da bo vlada predložila ugoden zakonski osnutek za zaščito slovenske manjšine v Italiji in omogočila njegovo odobritev do jeseni, ko bo desetletnica osimskega dogovora.

Ta optimizem prepuščamo drugim, čeprav bi vse to, kar smo omenili, spa-

REFERENDUM

Uprave volitve so mimo in na sredstvih množičnega obveščanja slišimo druge parole, druge ampak ne drugačne: če hočemo rešiti Italijo, moramo premagati komuniste.

Kot da bi komunisti bili krivi za vse, kar se v Italiji dogaja, kot če bi mi, in ne KD in njeni zavezniki, vodili državo v prepad že kmalu štirideset let.

Sedaj trdijo, da hočemo komunisti z referendumom razdeliti Italijane in razbiti Italijo. Kaj pa dekret, s katerim je vlada v nasprotju z vsemi demokratičnimi pravili dogovarjanja med sindikati delavcev in predstavniki delodajalcev, odrezala točke draginske doklade, ali ta ni razbil Italije? Ni razbil sindikalne enotnosti, ki je predstavljala najvažnejšo garancijo za obrambo interesov delavstva?

Če je v Italiji kdo, ki ne želi enotnosti, ki ločuje ljudstvo, so to ravno naši vladni možje, po starem načelu «Dividi et impera». Najbolj zanimiv poskus, da bi ločili delavsko gibanje je teorija dveh bratov, Kaina in Abela, kjer naj bi vlogo hudobnega brata imeli zaposleni, ki hočejo vedno več na račun dobrih brezposelnih. Po njihovih obljubah izpred enega leta naj bi sredstva, ki so jih odvzeli zaposlenim, investirali za nova delovna mesta. Kje so ta delovna mesta? Od kod 5,5% brezposelnih več v enem letu? Kako to, da Banca d'Italia predvideva za leto 1990 štiri milijone brezposelnih v Italiji, kar milijon več kot danes?

Kdo je tukaj Kain, tisti delavec, ki je na račun brezposelnosti svoje žene in svojega sina prejel v tem letu 300.000 lir manj kot bi moral, ali ni raje Kain tisti rentnik, ki mu vlada noče obdavčiti bogastva?

Poglejmo kako naša dobra mati vlada ravna z davčno politiko. Z davki Irpef, Iva in socialnimi dajatvami (ki jih plačujejo odvisni delavci in aktivna podjetja) je država pokrila 84% svojih dohodkov, za celih 31% več kot pred sedmimi leti. V zameno so ti isti delavci dobili zmanjšane socialne usluge, ticket na zdravila in preglede, pokojnine, ki ne krijejo polovice vsote, ki je po računih statističnih ustanov potrebna za golo preživetje.

Tatjana Čuk

(nadaljevanje na 8. strani)

dalo v okvir nekega logičnega sklepanja in pričakovanj. Še posebno odgovornost je socialistična stranka prevzela, hote ali neho, ko je v Špetru Slovenov izvolila svojega prvega slovenskega pokrajinskega svetovalca, kajti to pomeni, da se PSI ne sme podrežati demokrščanskemu pritisku o ločeni in omejeni zaščiti beneških Slovencev. KPI je tudi tokrat potrdila slovensko zastopstvo v videmskem pokrajinskem svetu. Ker je v Benečiji žal prešibka je tudi tokrat padla izvolitev slovenskega predstavnika Pina Blažetiča na ramena furlanskih komunistov iz okraja San Giorgio di Nogaro, kot so v preteklosti izpolnili svojo internacionalistično dolžnost tovariši in volilci v Palmanovi in Torviscosi.

Pregled rezultatov začenjamo, seveda, z Benečijo, kajti vedeli smo, da bodo naši nasprotniki skušali izkoristiti vsako našo šibkost, da bi nam iztrgali iz rok napredne občinske uprave. Res se je to zgodilo v Režiji in Tipani. V Režiji je prišlo do ločitve že pred volitvami, v Tipani pa lahko zapišemo, da so socialni demokrati (kot drugod) zapustili laične in napredne občinske liste ter podprli KD. Od tod tudi poraz levičarske občinske liste. Vprašati se moramo, sedaj, ali bo nov demokrščansko-socialdemokratični občinski odbor tretjič spremenil stališče občine Tipana do slovenskega nacionalnega problema. Pred leti, ko je predsedstvo vlade povpraševalo občine v Benečiji o manjšinskem vprašanju, so demokrščanski upravitelji osorno dogovorili, da v Tipani ni Slovencev in če so, ne želijo prav nobene zaščite. Poldrugo leto pozneje je nova, napredna občinska uprava povedala resnico, da je prebivalstvo občine slovensko in da potrebuje zaščito, tako zaradi kulturnih vrednot, kakor tudi zaradi perečih družbeno gospodarskih problemov. Kaj pa sedaj? Bo Tipana tretjič v enem desetletju spremenila prebivalstvo in miselnost? Mar ni tudi to dokaz več, da ni mogoče politično pogojevati manjšinske zaščite? Konec koncev je govor o «manjšini» in torej ne more držati, da ima pravico do zaščite samo tam, kjer je na oblasti in torej ima absolutno večino. Njeno prisotnost in hotenja že sedaj izražajo manjšinski svetovalci, pa čeprav so (zaradi volilnega sistema) samo trije.

Potrjeni sta bili občinski upravi v Grmeku in Špetru Slovenov, kar je vsekakor zelo pomembno, če jim dodamo še napredne uprave v Srednjem in Tavorjani, kjer niso glasovali. V naprednih rokah ostane tudi občina Fojda, na narodnostno mešanem ozemlju med furlansko nižino in slovenskimi obronki zahodne Benečije. KPI in PSDI, ki ima tam drugačne voditelje, bosta najbrž naprej upravljali občino

Trbiž, na skrajnem severu našega narodnega ozmelja, na križišču treh narodov.

Na Goriškem nazadujemo, kot drugod v Italiji, vendar tudi napredujemo. Levica je potrdila napredni upravi v Doberdolu in Sovodnjah, osvojila pa je Števerjan, ki je bil vsa povojna leta v rokah SSK. Slednja bo odslej opozicija, upamo konstruktivna, kakor je bila v preteklih letih opozicija levih sil.

KPI je v goriškem občinskem svetu izgubila enega svetovalca. Zaradi razpršitve glasov prvič po dolgem času ni med komunističnimi svetovalci v goriškem občinskem svetu tudi Slovenca. Stanko Maligoj pa je komaj drugi neizvoljen. Vsekakor bodo morali goriški tovariši resno premisliti o tem in ustrezno sklepati. Slovensko zastopstvo je KPI potrdila v rajonskih svetih.

V Gorici je bila močno poražena Slovenska skupnost, ki je sicer potrdila svoja zastopnika, a ji manjka par sto glasov. Nazadovanje SSK v Gorici in Dolini odpira pomembno vprašanje, ali ta stranka ne izgublja zaradi svoje politike povezovanja z demokristjani, kot na Goriškem, oziroma opozicije proti slovenskim naprednim upravam, kot v Dolini. Tako trditev potrjuje tudi dejstvo, da SSK napreduje samo v devinsko-nabrežinski občini, kjer je zadnja leta sodelovala v napredni domači upravi pod vodstvom komunističnih županov Škerka in Fonde.

Pa smo že pri Tržaškem. Tu smo komunisti nazadovali povsod, kjer smo glasovali s proporcionalnim sistemom. V Miljah je Frausinova lista za las izgubila možnost, da pridobi 16 svetovalcev in s tem absolutno večino v občinskem svetu. Kljub temu bi morali imeti v Miljah obnovljeno levičarsko upravo, saj nima drugih alternativ.

Miljski izidi kažejo, kako so Slovenci zaupali Frausinovi listi. Izvolili so kar 4 svetovalce od skupnih 15. Res je škoda, da so pokrajinski voditelji preprečili dogovorjeno kandidaturu predstavnika krajevne sekcije SSK na naši skupni listi. Morda bi celo prejeli prgišče glasov, ki je bilo potrebno za izvolitev enega svetovalca več.

V devinsko-nabrežinski občini je KPI izgubila enega svetovalca, tvegala pa je, da izgubi še enega. Priznati moramo, da je naša lista nazadovala tudi v slovenskih vaseh, predvsem v korist SSK in PSI, se pravi ostalih partnerjev dosedanje občinske uprave. PSI je izvolila enega svetovalca več, SSK pa to ni uspelo, čeprav je to upala do zadnjega.

Značilno je, da je Lista za Trst bila močno poražena povsod - v Miljah, Devinu-Nabrežini, Dolini in okoliških občinah. Njena ultranacionalistična politika ji torej ne prinaša glasov, kar

tudi dokazuje, da ni mogoče prenesti v naše kraje «bocenskega recepta» mišijske in nacionalistične zmage.

Poraz LpT posredno spreminja tudi razmerja v tržaških koalicijah, ki so temeljile na zavezniški «osi» med demokristjani in meloni, do kateri je PSI bila v opoziciji. To «anomalijo» bodo skušali sedaj odpraviti z vključitvijo PSI v tržaške odbore. V zameno naj bi LpT dobila baje enega deželnega odbornika.

Na delu pa so tudi sile, ki zelo glasno zahtevajo, naj se v «tržaška pogajanja» vključita tudi usodi Milj in Devina-Nabrežine. Ti občini naj bi postali zgolj drobiž za plačevanje računov med vladnimi strankami, vsaj v očeh partnerje sredinsko-desničarskih koalicij v Trstu.

Koalicija KPI - SSK - PSI je v devinsko nabrežinski občini ohranila večino 12 svetovalcev, kar predstavlja 60% občinskega sveta. Opredeliti se za kontinuiteto dosedanje uprave pomeni tudi ohraniti narodnostna ravnotežja, ki so jamčila mirno in ustvarjalno sožitje v občini. KPI je takoj povedala, da je za obnovo dosedanje koalicije, medtem ko je zadržanje ostalih partnerjev zagonetno. Krajevna sekcija SSK je za pogajanja med domačimi sekcijami, medtem ko se pokrajinsko vodstvo stranke zavzema za «tržaško formulo» pogajanj o sredinsko-desničarskih večinah. Socialisti se v Nabrežini doslej niso opredelili in najbrž čakajo na razvoj dogodkov.

V Dolini ima KPI absolutno večino svetovalcev, kar pomeni, da je ta občina zavarovana pred negativnimi vplivi tržaške desnice in zmernih sil. Tu bomo lahko oblikovali napredno upravo brez velikih težav. Nazadovanje na volitvah pa bodo morali tovariši tudi tu, kot drugod, resno analizirati in poiskati, samokritično, predvsem lastne slabosti.

Povsod, kjer sedaj nastajajo težave, od Rima in Turina do devinsko-nabrežinske občine pa vabimo k razmišljanju o globoki in bridki resnici. Napredne krajevne uprave so bile kakor zdravje. Ko si zdrav se zanj ne zmeniš in si dovoliš marsikaj, tudi neumnega.

Šele bolnik razume, kaj je zapravlil, ker ni pazil na svoje zdravje. Najbrž se bo marsikateri volilec kesal svoje izbire. Toda pa toči zvoniti je prepozno.

Vsi skupaj moramo sedaj zaviti robove in se vrniti na delo. Izgubili smo bitko, toda boj se nadaljuje in naša armada je še vedno zelo močna. Stisniti moramo zobe in naprej, k nadaljnjim ciljem, brez malodušja ali potrnosti. Po viharju se nebo zjasni in obrisi so čistejši.

Naš premislek

Prve ure pred televizijskim ekranom so bile trde za komuniste, 13. maja. Toda problemi niso samo tisti, ki so jih napihovali v propagandne namene poklicni protikomunisti, ki so vedno več doma tudi na Rai.

KPI izgubi nekaj stotisoč glasov, ostane na 30-ih odstotkih, ne uspe razširiti vrst svojih somišljenikov med tistimi dvemi milijoni državljanov, ki so se v prejšnjih letih vzdržali in ki so letos volili v strahu pred prehitvanjem.

Naš premislek ni stvar par tednov, tudi ni stvar samega centralnega komiteja, ki so ga takoj sklicali ravno kot smo klicali na stotine sestankov na vseh nivojih, od zborovanj sekcij do pokrajinskih in deželnih odborov, ki so imeli tudi cilj mobilizacije za referendum.

Razmišljati moramo o vseh naših odnosih z družbo, z ljudmi, takšnimi kot so v resnici, sestavnim delom naše politične kulture, o upravnih in programskih metodah in programih, ki imajo lokalni pomen, in o «napakah» naše volilne kampanje na vsedržavnem nivoju.

In to tudi v naši pokrajini.

Osnovno obeležje predstavlja tu zmaga nad nacionalističnim blokom, ki ga je že januarja predlagala Lista za Trst. Čeprav so skoraj vse stranke ta predlog uradno odbile, je osnovno značilnost celotne volilne kampanje predstavljal napad na «rdeči obroč». Toda demokratične tradicije našega ljudstva, velika moč KPI, in tudi nedoslednosti in oportunitizem drugih (pomislimo samo na ponudbo odv. Cecovinija, da se izvoli v Devinu-Nabrežini slovenskega župana, ki je imela edini cilj pahniti komuniste v opozicijo), vse to je premagalo njihove namere. Osebni prestiž upravljalcev in očitni dosežki naprednih uprav so dosegli potrditev in napredovanje vseh tistih strank, ki so sodelovale v upravah. Tako so naša partija in liste, pri katerih sodeluje, potrdile svoje sedeže od Milj do Doline, v Zgoniku in Repentabru, tudi v Devinu-Nabrežini smo ostali prva stranka v občini, čeprav smo od sedmih prešli na šest svetovalcev. PSI je pridobil dva sedeža v občinah s poročnim sistemom. Slovensko skupnost, ki je izgubila glasove povsod drugje, so volilci podprli tam, kjer je s KPI obdržala odnose sodelovanja: v Nabrežini in okrožju Zavelj.

Vsekakor so problemi v zvezi z izgubo glasov povsod prisotni: «majhni problemi», ker so izgube majhne, toda težki, ravno zato, ker so prisotni pov-

Ugo Poli

sod. Edino v Miljah smo pridobili nekaj glasov.

Ne moremo se pritoževati nad široko prisotnostjo slovenskih glasov, ki so nas podprli tako danes kot pri političnih in evropskih volitvah. Vprašanje se postavlja prej v identiteti partije in odločilni vlogi, ki jo imajo komunisti v upravah, kjer so v večini: tega ne moremo pripisati edino dejstvu, da drugi raje posegajo po izpostavljanju osebnosti in osebnih zaslug na račun skupnega dela odborov, temveč dejstvu, da se v preveliki meri identificirajo partija in upravni odbor.

ri, medtem ko je naš napor v tem, da iščemo pravo ravnovesje med politiko «države-stranke», ki smo jo tolikokrat obsodili na teoretični ravni, in avtonomijo upravnih teles, kjer naj se ne uveljavi logika napada na tovariše, ki so odgovorni za upravo.

Mislím, da se to vprašanje lahko reši edino v širokem demokratičnem sodelovanju, ob soudeležbi prebivalcev pri vseh upravnih izbirah, tudi v najmanjši občini.

Glede na to se mi poraja nekaj zanimivih ugotovitev:

1. Uprave ne smejo biti kraj, kjer informacije grede samo v eno smer, ampak mesto, kjer se upravne odločitve izbirajo skozi sito konsenza prebivalstva;

V dneh od 25. maja do 2. junija se bo na
Trgu Sv. Jakoba v Trstu
odvijal

PRAZNIK UNITÀ IN DELA

Spored:

<i>Sobota, 25. maja</i>	: ob 20.h otvoritveni govor od 21.h dalje diskoteka
<i>Nedelja, 26. maja</i>	: ob 19.h razprava: «ZAKAJ REFERENDUM?» ob 21.h koncert TRIESTE JAZZ BAND
<i>Ponedeljek, 27. maja</i>	: ob 19.h razprava: «Sv. Jakob in mladi» ob 21.h diskoteka
<i>Torek, 28. maja</i>	: ob 19.h razprava: «KAKŠNI POSEGI ZA ZAPOSLOVANJE MLADINE» ob 21.h diskoteka
<i>Sreda, 29. maja</i>	: ob 19.h razprava: «SOŽITJE IN ZAŠČITNI ZAKON» ob 21.h koncert ISTRANOVA
<i>Četrtek, 30. maja</i>	: ob 19.h predstavitev knjige «ENRICO BERLIN- GUER» ob 21.h predvajanje filma «ADDIO BERLINGUER»
<i>Petek, 31. maja</i>	: ob 19.h razprava: «REFERENDUM. RAZLOGI ZA DA IN RAZLOGI ZA NE» ob 21.h pesmi dela in boja v izvajanju zbora LE MONDINE DI BENTIVOGLIO
<i>Sobota 1. junija</i>	: ob 21.h solidarnostni večer za ljudstvo Latinske Amerike
<i>Nedelja 2. junija</i>	: ob 20.h zaključni govor ob 21.h igra ansambel EST NORD EST

2. Uvajati moramo zavestno sodelovanje pri vprašanih družbene organizacije, ki so v pristojnosti občin, z razvijanjem prostovoljnih in združnih pobud na vseh področjih;

3. Delovanje občinskih organov naj bi bilo prozorno, da vsi lahko sledijo delu raznih strank, sistem, ki naj nadomesti sedanje osebne obljube in ki naj omogoči normalno soočanje in razpravo «različnih»;

4. Naj bi se našlo način za vse manj birokratske odnose med našimi okoliškimi upravami in prebivalci, predvsem italijanske narodnosti. Zadnja točka bi lahko zelo pozitivno vplivala na okrepitev aktivnega sožitja, ki ne bi bilo več gola medsebojna strpnost, ampak bi pomenilo

uveljavitev principov enakopravnosti in njene uresničitve med prebivalstvom, ki živi preveč med seboj ločeno na ozemlju, kjer se napredek MSI, čeprav ostaja izoliran, pojavlja kot zaskrbljujoč pojav. Bodo občine tržaške pokrajine izbrale isto pot kot Bocen? Seveda so s strumentalizacijo takoj poskusili ne samo fašisti, ampak predvsem KD. Vsaka demokratična sila v Italiji bi pa morala jasno razumeti, da ravno zaskrbljujoč položaj v Bocnu postavlja nujnost, da se čimprej dokončno reši vprašanje zaščite Slovencev, ki je postavljena v povsem nasprotnem duhu kot strogi proporcni sistem v Poadižju, ki sloni na logiki preštevanja. Ta novi način zaščite je potrebno preizkusiti v njegovih

netravmatičnosti in s svojimi pozitivnimi vsebinami za celotno skupnost, in to po možnosti precej časa pred volitvami v Trstu, ki bodo predvidoma leta 1987.

Občine, ki so v rokah naprednih sil, morajo biti, še naprej in še več, primer naprednega in demokratičnega sožitja, s katerim se edino lahko premagajo nacionalistične sile. Tudi zato je danes važno, da se čimprej sestavijo novi odbori, ki naj jamčijo, da nobena občina ne more biti predmet zamenjav v dogovorih o razdelitvi oblasti, ki nimajo nič skupnega z reševanjem problemov prebivalstva.

Ne smemo prevarati volilcev demokratičnega in naprednega pasu okoli Trsta.

Izidi upravnih volitev v miljski občini

Preden podam številčne podatke komaj izvedenih upravnih volitev želim iznesti nekatera dejstva, ki nam jasneje prikažejo nastale spremembe.

Kot prvo naj navedem spremembo v sestavi prebivalstva z naselitvami in dokončno ukinitvijo še zadnje ladjedelnice. K temu naj dodam vsa namigovanja, laži, podtikanja in napade, ki smo jih bili deležni v krajevnem in vsedržavnem merilu. Po vseh teh obilnih izvajanjih so za vse kar je slabega v državi in svetu krivi komunisti, najbolj pa za negotovost, za gospodarsko krizo, za zločinske napade, za škandale vseh vrst in sleparije v državi, kot da imajo komunisti v rokah vlado, finance, policijo, sodišča, šole in javno upravo. Tako je bilo tudi v miljski občini kjer so bile javno iznešene neumnosti in neresne laži ko so: megalomanija, nesramnost, izsiljevanje, nezakonitost, nesposobnost, slovanska nevarnost in podobni izrazi iz znanega fašističnega koša. Vsem je jasno, da taka namigovanja iznašajo nalašč prav tisti krogi, katerim koristi zmeda, napetost, nezadovoljstvo in nezaupanje ljudstva. V to nevarno igro se podajajo prav tiste sile in skupine, ki se zavedajo, da jim dobiček, koristi, izkoriščanje in oblast uhajajo iz rok. Pa tudi tiste sile, ki jim je resnost, odgovornost, miroljubno sožitje, napredek in spoštovanje v napoto, ker niso v vsej povojni dobi znali-ali hoteli odpraviti brezposelnosti, socialnih krivic, velikih in manjših škandalov, zločinskih skupin, sleparij in nerednosti, ki niso znale z resnim, odgovornim in doslednim spoštovanjem lastnih zakonov in mednarodnih obveznosti pridobiti zaupanja državljanov. V naši občini se je žal k tej gonji proti volil-

Kiljan Ferluga

cem Liste Frausin in članom KPI, pridružil zadnji dve leti tudi svetovalec PSI, kar je najbolj prizadelo demokratična čustva naših volilcev. K temu dodajmo še dejstvo, da je enako pot ubral tudi edini krajevni italijanski časopis, ki vendar do določene mere vpliva na tisti del prebivalstva, ki se že iz navade ne zanima za življenje okrog sebe ter ga raje gleda skozi časopis in televizijski zaslon udobno zleknjen na divanu.

Volilne izide nam kažejo številke, ki pa so najbolj zgovorne in vsem jasne, zato jih pogledajmo.

V primerjavi z upravnimi volitvami 1980 je letos volilo 29 volilcev manj toda bilo je 76 več veljavnih glasov in kar 111 manj belih glasovnic.

Lista Frausin, ki zajema slovenske in italijanske volilce ter neodvisne je letos prejela 39 glasov več. Napredovale so še KD za 382, PSI za 232, MSI z 120 in PRI za 46 glasov. Sem moramo prišteti še 182 glasov za Independentiste MIT-TLT ter 87 glasov za PLI, ki nista nastopila na upravnih volitvah

1980. Nazadovala je Lista za Milje kar za 974 glasov in PSDI za 38 glasov. Iz teh števil je razvidno, da so se glasovi LpM razdelili med PSI, KD, PRI, MSI, Independentiste in PLI. Del teh glasov s tistimi 38, ki jih je izgubil PSDI pa je šel k PSI. Iz tega lahko sklepamo, da je del glasov SSK in PSI, točno 39 glasov, prešel k Listi Frausin, del pa k MIT-TLT.

Po vseh navedenih dejstvih nam je jasno, da je resnost in zrelost naših volilcev — volilcev Liste Frausin — nadvse zadovoljiva in da se jim moramo vsi iskreno zahvaliti. Osebno nisem zadovoljen z izidi ker bi po izvedenih javnih delih in vseh posegih, trudu ter izboljšanju razmer, pričakoval boljši uspeh. Nisem zadovoljen tudi zaradi tega, ker bo s temi izidi v sedanjem stanju težko sestaviti učinkovito občinsko upravo, ki bi začelo delo zadovoljivo dokončala. Osebno vidim tudi možnost izsiljevanja prav s strani tistih skupin, ki bi po svojem imenu morale biti resne in odgovorne, a so zadnje čase padle v tisto nesprejemljivo strankarsko igračkanje, ki je tako značilno za današnjo neresno vladno politiko in celotno javno življenje v državi.

PRAZNIK UNITÀ IN DELA

1. in 2. junija v TREBČAH

Poskrbljeno je za ples z ansamblom LORDS, nastop zbora in govor tov. Stojana SPETIČA. Začenja se tudi prodaja listkov za loterijo, prva nagrada: 8 - dnevno bivanje na Hvaru, več drugih nagrad. Seveda ne bo manjka hrane in pijače, ki so v Trebčah bile vedno odlične.

Naša zaščita v «petem krogu»...

V Rimu je zasedala prejšnji teden senatna komisija za ustavna vprašanja in sicer v plenarni sestavi. Na dnevnem redu je bila tokrat na prvem mestu točka o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino v Italiji in torej poročilo ožjega odbora o doslej opravljenem delu, še posebej o ravnokar zaključenih štirih krogih posvetovanj s predstavništvu same slovenske manjšine in drugih italijanskih družbenih, kulturnih in strokovnih organizacij naše dežele.

Na kratko povedano, je bil zaključek seje sledeč: predsednik komisije, ustavni sodnik profesor Bonifacio poziva ožji odbor, naj vendar zaključi svoje delo, vendar je v dobri meri naletel na gluha ali odsotna ušesa. Še so namreč v teku nejasnosti in poskusi zavlačevanja, vsaj po mnenju predstavnikov komunistične partije, ki so posegli v razpravo. Ožji odbor je namreč pred tem sklenil, da bo najbrž v prvi polovici junija spet odpotoval v naše kraje in opravil še peti krog posvetovanj, tokrat s predsedniki sodišč v Trstu, Gorici in Vidmu, šolskimi skrbniki in prefekti. Nekateri izmed članov ožjega odbora ne izključujejo niti možnosti še enega, torej šestega kroga avidicij, češ da so možne še nove zahteve organizacij, ki doslej niso pokazale prevelikega zanimanja za zadevo, a se jim sedaj zdi potrebno, da poravnajo vtis, ki so ga v senatu zapustile napredne demokratične organizacije iz naše dežele.

Vsekakor je bil peti krog že določen, o šestem pa še niso govorili. Naslednja seja bo namreč šele čez teden dni. Očitno je, vsekakor, da je v teku nov poskus zavlačevanja in da je skoraj nemogoče, da bi pravi postopek za odobritev zakona o globalni zaščiti stekel pred jesenjo.

O tem je pravzaprav stekla razprava na današnji seji senatne komisije za ustavna vprašanja. Uvodoma je predsednik, profesor Bonifacio, ki pripada krščanski demokraciji, ugotovil, da je bilo vprašanje Slovencev na dnevnemu redu seje, vendar se zasedanja niso udeležili prav člani ožjega odbora, začeni s poročevalcem Renatom Garibaldijem. Ta je bil zadržan na seji občinskega sveta nekega kraja v Lombardiji, kjer je bil izvoljen za župana. Svojo odsotnost je napovedal vnaprej.

Manjkali pa so tudi ostali člani ožjega odbora in sicer demokristjana Pavan in Beorchia, socialist Castiglione, republikanec Rossi, misovec Rastrelli in Fontanari, predstavnik južnostirolske ljudske stranke iz Tridenta. Seje sta se torej udeležila samo komunistična člana ožjega odbora,

slovenska senatorka Jelka Gerbec in Taramelli ter zastopnik neodvisne levice Pasquino.

Kot rečeno je predsednik komisije Bonifacio pozval člane ožjega odbora, naj čimprej zaključijo s svojim delom.

S tem pozivom se je strinjal komunist Taramelli, kateremu je pritrčila Jelka Gerbec. Poudarila je, da je ožji odbor še vedno v pripravljalni fazi in da se «pravi» postopek sploh še ni pričel. Avdicije so namreč le zbiranje podatkov, kar pomeni, da je postopek za zaščitni zakon nekako tam, kjer je bil pred letom dni in sploh poteka zelo počasi, s prepogostimi prekinitvami dela. Ožji odbor bi bil moral pred koncem, pomladi izdelati osnutek poenotene besedila iz doslej znanih zakonskih predlogov, pa tega še ni storil. Niti lotil se še ni. Vprašati se moramo tudi, je nadaljevala senatorka Gerbec, kaj namešava storiti vlada. Predsednik ministrskega sveta Craxi je v Beogradu sprejel določene obveze, nato je sporočil, da je naročil ministru za dežele Vizziniju sestavo vladnega zakonskega predloga. Dal mu je deset dni časa, sedaj pa bo kmalu minilo pol leta. Vladni predstavniki in Vizzini še posebej sploh niso sodelovali v delu senatne komisije. Prav je, torej, da vlada pojasni svoje stališče. Če namerava predložiti svoj zakonski predlog, naj to stori takoj, sicer pa naj ne ovira nadaljevanja postopka v senatni komisiji, naj ne dopusti novega zavlačevanja. V tem primeru naj predstavnik vlade raje pride na sejo ožjega odbora komisije in sodeluje pri pripravah poenotene osnutka komisije.

Jelki Gerbec sta se pridržala še komunistična senatorja Perna in De Sa-

bata. Perna je izrecno poudaril, da je skrajni čas, ko naj vlada spoštuje v Beogradu tolikanj poudarjene obveze.

V razpravo se je z vprašanjem vključil tudi bivši predsednik komisije, demokristjan Murmura, ki se je z zaščito Slovencev ukvarjal v prejšnji mandatni dobi. Vprašal je, ali je predsednik vlade Craxi tudi formalno potrdil, v parlamentu, v Beogradu izrečene obveze in pooblastilo ministru Vizziniju, naj sestavi vladni zakonski predlog.

Odgovorila mu je senatorka Jelka Gerbec, ki je ugotovila, da je z nameni vlade formalno seznanil minister Vizzini medparlamentarno komisijo za deželna vprašanja. To je potrdil tudi njen predsednik, komunistični senator Armando Cossutta.

S posegom senatorja neodvisne levice Pasquina, ki se je prav tako izrekel proti vsakemu zavlačevanju in pozval vladne stranke, naj vendar razčistijo svoje stališče, se je ta del zasedanja senatne komisije za ustavna vprašanja zaključil.

Seja se je nadaljevala z obravnavo nekaterih nujnih vladnih dekretov.

Senatorke Jelke Gerbec smo vprašali za mnenje. Dejala nam je, da prihajajo, po njenem mnenju, do izraza dve težnji v vrstah krščanskih demokratov. Prvo težnjo predstavlja nedvomno predsednik komisije Bonifacio, ki želi zaključiti čimprej vso zadevo in dokazuje, da gre tudi demokristjanom za svoj prestiž pred mednarodno javnostjo. Druga težnja pa najbrž prihaja do izraza med demokristjani v naši deželi, ki skušajo še naprej zavlačevati vso zadevo. V teh pogojih se vladne stranke nočejo izreči in čakajo na razvoj dogodkov.

V prejšnjih tednih smo se zbrali po vseh naših vaseh, ob vsakem našem spomeniku, da smo dostojno proslavili 40-letnico osvoboditve, da smo se spomnili tisočev, ki so padli za svobodo in napredek. Tukaj vidimo prizor proslave v Mačkoljah.

(foto M. Magajna)

Četrti krog avdicij v senatu in novi poskusi zavlačevanja

Sedaj, ko so volitve mimo, je po poldrugem mesecu spet stekel postopek za izdelavo zakona o zaščiti naše manjšine. Ožji odbor senatne komisije za ustavna vprašanja je začel nov, že četrti krog posvetovanj s predstavniki organizirane stvarnosti iz naše dežele. Četrti krog pa zato, ker je ožji odbor bil to zimo že v naših krajih in je zaslišal predstavnike dežele in treh pokrajin, nato je v Rimu sprejel enotno slovensko delegacijo. Sledilo je še srečanje s predstavniki italijanskih nacionalističnih organizacij, ki nasprotujejo Slovincem. Tokrat pa so na vrsti zastopstva organizaciji demokratičnih Italijanov in pa množičnih združenj, v katerih sodelujejo na skupnih interesnih podlagah tako Italijani, kakor Slovenci.

Prvi so nastopili pred ožjim odborom senatne komisije zastopniki inštitutov za zgodovino odpornišva iz Vidma in Trsta, zveze partizanov, združenja bivših deportirancev in političnih preganjancev. V delegaciji so bili Mario Lizzero in msgr. Marino Qualizza iz Vidma, prof. Miccoli in Fogar, Calabria, Košuta, Zidar, Susič ter Angela Udovič. Gec. Poleg predsednika ožjega odbora komisije Garibaldijska so se srečanja udeležili sen. Gerbec, Taramelli, Beorchia, Pavan, Pasquino, Rossi in Rastrelli.

Predstavniki antifašističnih in borčevskih združenj so uvodoma poudarili, da predstavljajo ljudi obeh narodnosti, ki so v boju za svobodo Evrope ustvarili pogoje za demokratično sožitje. Prav ta mir in to sožitje skušajo sedaj skaliti ljudje, ki govorijo o italijanstvu, v resnici pa jim ne gre z jezika priznanje za velik doprinos, ki so ga dali Slovenci v boju za svobodo in demokracijo, tudi italijanske republike.

Skupni interes Italijanov in Slovencev je, da se na vzhodni meji Italije odpravi vsako žarišče napetosti in torej čimprej odobri zakon, ki naj enakomerno zaščiti vse Slovence v naši deželi. Premostiti moramo diskriminacije, posebno še tiste, ki so najdlje in najgloblje prizadele Slovence v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini.

Poudarjeno je bilo, da so Slovenci enoten narod in da je torej potrebno zaščititi na enak način slovensko manjšino v Italiji. To še posebej velja za beneške Slovence, glede katerih je možno le pojmovanje, ki ga narekuje zdrava pamet, kot naprimer to, da mora zakon ustanovljati v Benečiji naj-

prej slovenske vrtce in osnovne šole, pet let pozneje pa srednje šole in tako dalje. Enako naj bo določeno stopnjevanje v pozitivnem smislu predvideno tudi za pospeševanje sožitja in medsebojnega razumevanja med narodnostnima skupnostima.

Predstavniki senatne komisije so vprašali, med drugim, kaj menijo delegati antifašističnih združenj o zahtevi, naj bi Slovence preštevali. Odgovor je bil jasen in kategoričen: zaščita naj bo vezana na določeno ozemlje, kjer živi majšina, ne pa na številčnost, ki samo potrjuje stare in nove diskriminacije.

Drugi dan avdicij ožjega odbora senatne komisije za ustavna vprašanja, ki se ukvarja s problematiko zaščite slovenske narodne manjšine v Italiji. Na vrsti so predstavniki žive stvarnosti iz Trsta, Gorice in videmske pokrajine, zastopstva italijanskih demokratičnih organizacij, za katere zaščita slovenske manjšine ne pomeni nevarnosti ali pretvezo za napenjanje nacionalne nestrpnosti, pač pa poudarjajo tradicionalna stremljenja po sožitju in kulturnem sodelovanju.

Tu, v zatohlih prostorih italijanskega senata, je kakor da bi svež pomladanski veter zapihal skozi okna in razkadir strupene megle laži in natolcevanja, s katerimi so pred poldrugim mesecem nastopili predstavniki samozvanih branilcev italijanstva iz naših krajev. Po vodi so šli tudi poskusi demokrščanskega senatorja iz Furlanije, da bi dramtiziral rezultate nedeljskih volitev v Bocnu in v Benečiji: predstavniki italijanskih organizacij iz Trsta in dežele so poudarili, da Slovenci in demokratični Italijani nasprotujejo preštevanju in ločevanju med narodnostima prav zato, ker se borijo za sožitje enakopravnih ljudi, vzajemno spoštovanje in prijateljstvo. Skratka, nič takega, kar bi spominjalo na južnotirolske prekate in številčna razmerja, za katera se, nasprotno, zavzemajo prav razni nacionalisti iz Trsta, Gorice in Benečije. Tu je sogovorni-

kom moral pritrlditi sam demokrsanski senator Beorchia, ki je izrecno poudaril, da KD nasprotuje ljudskemu šetju.

Poudariti moramo še nekaj. Člane senatne komisije so predstavniki naše stvarnosti, Slovenci in Italijani, zelo prijetno presenetili zaradi svoje umirjenosti, utemeljenosti in intelektualne poštenosti. Odveč je bila vsaka primerjava z lažmi in natolcevanjem predstavnikov zgodovinsko preživelega šovinizma.

Prav je, da povemo, kaj se je zgodilo dopoldne. Na vrsti so bili predstavniki demokratičnih italijanskih vzgojiteljev, šolnikov in zadružnikov, nato zastopstva srednjeevropske omike, krožka naprednih istrskih priseljencev in izobražencev skupine 85. Med drugimi velja omeniti Liliano Mendolo, Annamario Mitri, Bruna Pizzamiglia, Guida Miglia, Depangherja, Parovela, Spadara, Ivana Verča in druge.

Osnovna misel, ki so jo poudarili je, da moramo v naših krajih premostiti dvojni strah. Slovincem moramo odvzeti strah pred asimilacijo, Italijanom pa umetno ustvarjeni in napihnjeni strah, da bodo klonili pred slovanskim svetom. Zato je potrebno, da se enkrat za vselej spremeni ozračje in zajamči slovenski manjšini vse njene pravice: tudi beneškim Slovincem, sicer se bo napetost na meji nadaljevala, ker bi bil diskriminiran najšibkejsi del manjšine.

Poudarjeno je še bilo, da je Trstu, Gorici in Furlaniji potreben tak zakon, ki naj obenem zaščiti slovensko manjšino in njene pravice, italijanski večini pa naj nudi možnosti, da se s to manjšino zbliža in začne z njo ustvarjalno prijateljsko sodelovanje. Država naj nudi obema skupnostima ustrezna sredstva, saj bo samo tako zagotovila mir in varnost.

Drugega dne popoldne so v dvorano senatne komisije prišli zastopniki družbenih množičnih organizacij. Najštevilnejše je bilo zastopstvo CGIL, saj ga je pospremil član osrednjega vodstva iz Rima, delegacijo pa so sestavljali še deželni tajnik Padovan, tržaški pokrajinski sekretar Treu in predstavnik delavcev iz Beneške Slovenije Poljevac. V delegaciji sta bili še predstavnici ZŽI-UDI Nerina Drašič in Ester Pacor, združenja krščanskih delavcev ACLI je zastopal predsednik Tarcisio Barbo, zvezo malih trgovcev Confesercenti Bruna Zorzini, ARCI sta zastopala Villani in Adriana Janesich, zvezo furlanskih izseljencev

Opozorilo

Zaradi tiskarske napake je na predzadnji številki Dela bi moral nositi številko 7/8 izostala številka 8.

Oproščamo se vsem bralcem.

ALEF pa Migliorini. Športno in kulturno združenje «Union» sta zastopala Furluga in Mikac.

Seveda je bil osrednji poudarek na družbenih in gospodarskih problemih, pa tudi na občutenih osebnih pričevanjih, ki so v marsičem pripomogla, da so senatorji prejeli jasnejšo sliko o naši stvarnosti.

Posebej moramo omeniti poseg predstavnika krščanskih delavcev, ki je dokaj radikalno in pogumno postavil vprašanje recidivov fašizma v naših krajih in nujnosti, da se «slovensko vprašanje» reši enkrat za vselej na pošten način. Predstavniki ACLI je dokazal senatu, na čigavi strani so pravi kristjani.

Govor je bil o problemu «delovnih mest», ki naj bi jih prinašal zaščitni zakon. O tem problemu so demokristjani, kor znano, najbolj omejitveni. Najbrž mislijo, da zadostuje skupina tolmačev, pa bo vse prav. Na drugi strani pa desnica agitira prav o tem problemu med neinformirano mladino. Zgovorno je bilo pričevanje zastopnice malih trgovcev, ki so množično zaposlovali delavce in delavke z znanjem slovenščine zgolj na osnovi tržnega zakona. Vsako povpraševanje ustvarja nujnost ustrezne ponudbe, pač. Pa se Trst ni zato podrl, niti ni prišlo do potresa zaradi dvojezičnih napisov v izložbah kake trgovine.

Četrty krog posvetovanj ožjega odbora senatne komisije, ki je zadolžen da pripravi poenoteno besedilo zakonskega osnutka za zaščito pravic slovenske manjšine v Italiji, se je tako zaključil.

Skupno je razprava v dvorani komisije za ustavna vprašanja trajala skoraj 10 ur, kar nam lahko da že prvo predstavo resnosti in vsebinske kakovosti nastopa predstavnikov deželne stvarnosti. Predstavniki vseh organizacij so predložili komisiji za več kot 50 tipkanih strani gradiva s sintezo stališč in predlogov, iz katerih izhaja bistvena podpora zahtevi slovenske narodne manjšine, da bo enakomerno zaščitena na celotnem naseljenem ozemlju 35 občin tržaške, goriške in videmske pokrajine in da bo zakon zaščitil njen obstoj, njen razvoj in njene interese na jezikovnem, kulturnem, šolskem, družbenem in gospodarskem področju. Posamezne organizacije so glede nekaterih podrobnosti iznesle svoje poglede, ki predstavljajo izviren prispevek k reševanju sicer zapletenih problemov. Naj navedemo kot primer za vse vprašanje oblikovanja novih delovnih mest, da se Slovincem zamajči ustrežna prisotnost v javnih upravah ter državljanom pravico, da uporabijo materin jezik v odnosu s oblastjo in javnimi službami. Sindikati so se izrekli proti določanju odstotne prisotnosti, nasprotujejo pa tudi predlogu, naj bi

se mimo dosedanjih struktur ustvarilo jedro tolmačev za vsako rabo. Pač pa so izrekli mnenje, naj bi zamajčili domala povsod prisotnost slovenskih uradnikov, ki bi sicer opravljali svoj običajni posel in imeli dodatno zadolžitev, da ustrezajo zahtevi občanov slovenske narodnosti. Podrobna analiza tega, v kolikšni meri se slovenski občani poslužujejo svojih pravic naj bi omogočila sindikalnim organizacijam in deželni vladi

določitev števila potrebnih dodatnih delovnih mest.

Očitno je, da so sindikalne organizacije z veliko mero realizma in pragmatizma začele odmotavati sicer zapleten vozec upravno birokratskih posledic morebitne odobritve nekega popolnejšega zaščitnega zakona, s katerimi italijanske desničarske sile vzemirjajo dijaško mladino in neinformirano javno mnenje.

To je bil, seveda, samo en primer o

PRAZNIK UNITÀ IN DELA VALMAURA 7. - 17. junija

<i>Petek 7.</i>	: ob 19.h	zaključna manifestacija za referendum
	ob 20.30	nastop skupine «Liviana e la sua orchestra»
	ob 21.30	predvajanje dokumentarnega filma «Roma 24 marzo»
<i>Sobota 8.</i>	: ob 19.h	srečanje z razpravo «Zaščitni zakon in sožitje»
	ob 20.h	zbor in akrobatska rock skupina italijanske skupnosti iz Pirana; ženski pevski zbor «I. Grbec» iz Šklednja - igra ansambel BARBARA
<i>Nedelja 9.</i>	: ob 19.h	nastop godbe REFOLO
	ob 20.30	«Liviana e la sua orchestra»
<i>Ponedeljek 10.</i>	: ob 17.h	predvajanje rezultatov referenduma
	ob 20.30	BARBANERA
<i>Torek 11.</i>	: ob 19.30	1. obletnica smrti tov. Berlinguerja - pričevanja
	ob 21.30	«CIAO ENRICO» - dokumentarni film o pogrebnih svečanostih
	ob 21.h	diskoteka z «Radio popolare»
<i>Sreda 12.</i>	: ob 19.30	«Trieste nascosta» razgovor in pričevanja
	ob 20.30	glasba 60-ih let v izvedbi IL POSTO DELLE FRAGOLE
<i>Četrtek 13.</i>	: ob 19.30	«40-letnica osvoboditve»: predaja častnih diplom komunistom, ki so sodelovali v NOB. Prisoten bo tov. Calabria, predsednik pokrajinskega odbora VZPI/ANPI. Nastop zbora «Tina Modotti»
	ob 21.h	nastop ansambla «Pomlad»
<i>Petek 14.</i>	: ob 19.30	«Podjetja industrijske zone v krizi», sodelujejo pri razpravi delavci in sindikalisti.
	ob 20.30	nastopa «Pomlad»
<i>Sobota 15.</i>	: ob 20.h	večer tržaških pesmi v izvedbi Grazielle Rota in «Cantarigolov»
	ob 21.h	ples z ansamblom «Samba 4»
<i>Nedelja 16.</i>	: ob 18.h	koncert godbe z Ricmanj
	ob 19.30	govor tov. Uga Polija, tajnika tržaške federacije
	ob 20.30	«Samba 4»
<i>Ponedeljek 17.</i>	: ob 19.30	razgovor o problemih našega rajona z rajonskimi svetovalci za Škedenj in Valmauro-Naselje Sv. Sergija
	ob 20.30	«Samba 4»

FOTOGRAFSKE RAZSTAVE, PRODAJA KNJIG, PREDSTAVITEV KNJIGE «ENRICO BERLINGUER», KIOSKI Z GASTRONOMSKIMI SPECIALITETAMI, JEDI NA ŽARU, PANINOTEKA, POSEBNA VINA, 300 POKRITIH MEST

načinu, kako so potekale razprave. Predstavniki kulturnih združenj so poudarjali predvsem misel, da je zaščita slovenske manjšine kulturni interes italijanske večine in njenih živih, ustvarjalnih sil. Zastopniki krožka istrskih beguncev pa so poudarili, kako dramatične so lahko posledice nacionalističnega napihovanja odnosov in ustvarjanja prekatov nepoznavanja in mržnje. Sami so na lastni koži plačali za dvajsetletno politiko fašizma v Istri.

Odločno so zato odbijali «bocenski recept» narodnega ločevanja, ki je misovcem omogočil, da špekulirajo z interesi italijanskega prebivalstva.

Priznati moramo, da so volilni izidi v Bocnu le obrobno vplivali na razpravo v komisiji. Demokrščanski senator Beorchia se je raje skliceval na volilne izide v Benečiji in Režiji, češ da so bili tam poraženi zagovorniki Slovencev. Vendar ni preveč vztrajal pri svojih trditvah, saj je vsakomur jasno, da je manjšina zastopana v vseh beneških občinah, v videmskem pokrajinskem svetu pa še nikoli tako številčno.

Na koncu je demokrščanski predstavnik čutil dolžnost, da ponovi trditve, da bo parlament sicer odobril zaščitni zakon, vendar lahko vnaprej zagotavlja, da ne bo zadovoljil nikogar. Zakaj tako, ni hotel povedati.

Predsednik senatne komisije Garibaldi je vsekakor dal končno oceno avdicij. Poudaril je, da so bile zelo kon-

struktivne. Zastopniki množičnih organizacij iz naše dežele so nastopili realistično in dokumentirano, pri vseh so zapustili globok vtis. Garibaldi sicer ni omenil nedavnega nastopa italijanskih nacionalističnih organizacij, vendar je nanje namignil, ko je dodal, da so avdicije teh dni odvzele vso dramatičnost problemu, ki je stvaren in ga torej ne kaže napenjati.

Za izid avdicij se je vsekakor pozanimal tudi predsednik komisije za ustavna vprašanja prof. Bonifacio, ki je sklical plenarno sejo za prihodnjo sredo. Tedaj bi moral predsednik ožjega odbora Garibaldi predložiti svoje prvo sintetično poročilo o rezultatu vseh avdicij. Doslej se je namreč ožji odbor posvetoval s predstavniki deželne svete Furlanije Julijske krajine, tržaške, goriške in videmske pokrajine, sprejel je enotno slovensko delegacijo, nato pa prisluhnil stališčem italijanskih nacionalistov. Končno je dva dni zasliševal predstavnike italijanskih in narodnostno mešanih organizacij.

S tem bi se avdicije lahko končale, vendar so na delu sile, ki bi rade zavlekle vso zadevo do jeseni. Tako je že sam predsednik ožjega odbora Garibaldi dejal, da bo njegova podkomisija spet prišla v naše kraje, ker da se mora srečati z deželnim šolskim skrbnikom, predsednikom sodišča in zastopniki poklicnih združenj, kot so na primer odvetniki in podobno.

Predstavnik krščanske demokracije pa sedaj vztraja, naj bi komisija zaslišala še predstavnike sindikatov CISL in UIL, ki sicer nista zahtevala sprejem pri komisiji. Prav tako misli demokrščanski zastopnik tudi druge zmerne organizacije in združenja, ki so doslej bila bolj ob strani. O tem bo morala komisija še odločiti.

Iskreno povedano, je le malo možnosti, da bi postopek za poenotenje zakonskih osnutkov stekel pred jesenjo. Parlament ima sedaj pred seboj dober mesec dela (če ne bo prekinil zasedanj zaradi referendumov in ustreznih kampanje), nato se bo konec junija lotil volitev novega predsednika republike. Medtem vlada tudi določena negotovost, kaj namerava storiti minister za dežele Vizzini, kanteremu je Craxi začetek pomladi poveril nalogo, naj pripravi vladni zakonski predlog. Vizzini je obljubil, da bo pred tem proučil gradivo avdicij senatne komisije, kar bo tudi terjalo nekaj časa.

Skratka, bliža se jesen in z jesenjo desetletnica osimskih sporazumov, ko bi po besedah predsednika vlade Craxija morali že imeti svoj zakon. Poskusi zavlačevanja pa kažejo, da med vladnimi strankami še ni prišlo do razčiščenja o ključnih problemih naše zaščite, se pravi položaj beneških Slovencev in pa Slovencev, ki živijo v mestnih jedrih.

st.s.

REFERENDUM

(nadaljevanje s 1. strani)

To je vprašanje, o katerem bomo odločali na referendumu ki ga je predlaga KPI: ne samo tiste štiri točke, zaradi katerih ne bi naše gospodarstvo bile prav nič bolj na psu kot je, ampak načelo, da ne morejo plačati prav vsega in samo delavci.

Če danes dovolimo, da zmaga poseg vlade v svobodo sindikalnega pogajanja dajemo reakcionarnim krogom v njej ne samo dovoljenje, da še dalje ožemajo odvisno delo in mala podjetja, ampak da ignorirajo načela demokratičnega sporazumevanja med družbenimi skupinami, samo osnovo demokracije.

Da na referendumu torej pomeni v prvi vrsti obrambo osnovnih vrednot naše družbe. Ne pomeni razbijanja Italije, ampak razbijanje miselnosti, po kateri naj bi upor udov proti želodcu (se še spominjate pravljice, s katero so stari Rimljani strašili svoje sužnje?) pomenil propadanje celega telesa. Pomeni razložiti naši vladi, da stavek «Italija je republika, ki sloni na delu», ne pomeni, da je Italija republika, ki sloni na ramenih delavcev.

Manifestacije ob otvoritvi kampani-

je za «DA» na referendumu, ki se je vršila v petek, 17. maja na trgu Unità, so se udeležili Ugo Poli, tajnik tržaške avtonomne federacije KPI, Germano Švara in Fabio Mussi, član vsedržavnega vodstva KPI.

Med drugim so govorniki podčrtali, da referendum za odpravo dekreta, ki je odrezal draginjso doklado, je že dosegel prvi cilj. Na tak ali drugačen način so vsi prisiljeni govoriti o vprašanjih, ki so jih hotele pred letom dni dokončno utišati tiste sile, ki so podpirale ločena pogajanja, kot jih je vsilil dekret. Na ravni gospodarske politike so vlada in Confindustria nadaljevale svojo pot reševanja krize z enosmerno dohodkovno politiko. Na ravni družbenih odnosov se pa nadaljuje napad na pogajalno moč sindikatov.

V splošnem se osnovno vprašanje, o katerem bo odločal referendum, lahko na kratko izrazi v sledečih točkah: Italija se mora izreči za «Da» novi kvaliteti razvoja, ki naj ima kot cilj kvalificiran porast notranjega povpraševanja in družbene produktivnosti, da upošteva obrambo in rast dohodkov ne kot nasprotje, ampak kot sredstvo za rast zaposlitve; Italija mora potrditi za «DA» potrebo po vzpostavitvi neke minimalne pravičnosti v razpodelitvi

dohodkov, bodisi preko davčne politike, kot z investiranjem v delo in produktivne namene velikih resurzov, ki so jih doslej uporabili v špekulativne namene in finančnih rentah; Italija mora izreči svoj «DA» za premagovanje krize reprezentativnosti sindikalnega gibanja in za nove odnose v industriji na osnovi novih «pravil igre», ki naj slonijo na sporazumevanju in demokratični soudeležbi delavcev.

Izreči se za «DA» vsemu temu pomeni najprej vrniti v žep delavcev to, kar so jim pred letom dni proti njihovi volji nasilno odvzeli.

Kdor govori o referendumu kot o «bombi» in katastrofi hoče omejiti svobodno izražanje ljudske volje, s tem, da sproži pravo križarsko vojno proti «DA». Razumevanje prave važnosti te odločitve je torej bistvenega pomena: ne gre se samo za povrnitev tistega, kar je bilo nepravilno odvzeto, ampak za bodočnost demokratičnega življenja in napredka naše družbe.

Zato «DA» na referendumu ne zadeva samo delavce, ampak vse produktivne sile ki so za demokracijo, pravičnost, razvoj in zaposlitev, vse, ki hočejo novo gospodarsko politiko v interesu celotne družbe.

Kmalu na tržišču knjiga

Enrico Berlinguer

Ob prvi obletnici smrti Enrica Berlinguerja je l'Unità v sodelovanju z vrsto tovarišev in drugih osebnosti iz vrst demokratičnih sil pripravila obširno monografijo tega našega velikega voditelja.

V tej knjigi, ki je že v tisku, in ki bo obsegala 272 strani, (cena 10.000 lir) bo predstavljeno njegovo življenje in delo, vse od otroštva na Sardiniji, vstopa v ZKMI in aktivnosti takoj po vojni v partiji, pa do zadnjih dni neprekinjenega dela.

V knjigi se oglašajo prijatelji in nasprotniki, ki so čutili, da morajo o njem kaj povedati, tako močan je bil vtis, ki ga je pustil pri vsakemu, ki je z njim prišel v stik.

Uvodnik nosi podpis predsednika republike, Sandra Pertinija, ki je stal ob njem v zadnjih dneh. Njegovemu spominu se nato pridružujejo Natalia Ginzburg, Roberto Roversi in brat Giovanni.

Novinar Unità Ugo Baduel prinaša življenjepis resničnega človeka Berlin-

guerja, kot ga je videl dolgoletni sodelavec. Načelnik tiskovnega urada, Antonio Tatò nam nato prikazuje kako so se v njegovi misli izoblikovali štiri odločilni politični momenti: zgodovinski kompromis, varčevanje, demokratična alternativa in definicija, da je «nosilna moč oktobrske revolucije že usahnila».

Luciano Barca in Tullio Ancora, edini priči njegovih srečanj z Aldom Moro (mesec dni pred njegovo ugrabitvijo) nam — prvi — pripovedujejo o vsebini teh razgovorov.

Predsednik Senata, Franco Cossiga, govori nato v intervjuju o raznih neuradnih srečanjih, kjer sta se pogovarjala o perečih problemih, kot so odnosi med KPI in KD oziroma celotnim katoliškim svetom.

V tej knjigi se oglašajo še mnogi drugi italijanski in drugi novinarji (kot Scalfari, Montanelli, Biagi, Pansa, Cavallari, Nichols) in intelektualci kot je Ferdinando Camon, Umberto Eco, Cesare Musatti, Giovanni Giudici,

Paolo Spriano, Mario Spinella in drugi.

Naj omenimo še pričevanja Luciana Lame, Nilde Iotti, Gerarda Chiaromonteja, Giorgia Napolitano, in, da ne naštevamo preveč, omenimo le še osebnosti kot so Giulio Andreotti, Francesco De Martino, Giovanni Spadolini, Benigno Zaccagnini, Giuseppe Saragat. Iz drugih prispevkov izhaja še oris gibanja, ki je bilo poimenovano evrokomunizem, in drugih političnih pobud partije v času, ko jo je vodil Berlinguer, kot je žensko vprašanje, vprašanje katoličanov, moralno vprašanje, emarginacija, zaščita plač in dela.

Zdi se nam, da so naporu v zbiranju gradiva, tako tekstov, kot fotografij, obrodili bogato dokumentarno knjigo, ki bo zbudila interes ne samo komunističnih aktivistov, ampak vseh Italijanov, ki jim politika ne pomeni gole igre za oblast, ampak napor, da se zgradi boljše življenje za naš in za bodoče čase.

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši:

- iz Boljunca: Maver Karmelo 4.000 lir, Bolčič Josip 4.000 lir, Čok Cveto 4.000 lir, Starc Josip 4.000, Žerjal Edvin 4.000 lir;

iz Nabežine: Pertot Slavko 4.000 lir, Gruden Anacleto 4.000 lir;

- Purič Ivan, Repen 1, 14.000 lir; Kocjančič Danilo, Dolina 346, 5.000 lir; Gabrovec Palmino, Praprot, 9.000 lir; Bogatec Emil, Deviščina, 20.000 lir; Sardoč Luči in Fani, Prosek, 10.000 lir.

Kojančič Danilo, Dolina 346, 5.000 lir; Žerjal Edvin, Boljunec, 4.000 lir;

Klun Antonija, Boljunec, 4.000 lir; Boneta Anton, Boršt 129, 5.000 lir.

- Iz Prečnika: Caharija Avgust 10.000 lir, Adamič Cvetko 4.000 lir, Pavlin Alojz 16.000 lir, Mokole Ludvik 14.000 lir.

Abram Mirko iz Nabežine kamnolomi daruje v spomin na pokojnega brata Antona L. 10.000 v sklad Dela.

Caharija Avgust iz Nabežine center prispeva v sklad Dela L. 10.000.

V spomin na tov. Franca Miklavca, ustanovitelja KPI, prispeva tov. Jelka Gerbec 50.000 lir za Delo in Unità.

V počastitev spomina žene Valerije ob 50. obletnici poroke daruje Veljak Angel iz Domia 102, 50.000 lir za sklad Dela.

V počastitev spomina Maksa Ota daruje Miro Žerjal z družino, Boljunec 133, 10.000 lir v sklad Dela.

V spomin na Rozalijo Ota iz Boljunca daruje Miro Žerjal, iz Boljunca 133, 10.000 lir za društvo Breg.

Ob obletnici smrti dragih staršev daruje Miro Žerjal, iz Boljunca 133, 15.000 lir za sekcijo KPI Dolina.

V spomin na Ivana Komar daruje Miro Žerjal, iz Boljunca 133, 10.000 lir za KD Slavec iz Ricmanj.

V spomin na očeta Josipa in Mater Marijo Legiša prispeva Legiša Mirko iz Nabežine 10.000 lir v sklad Dela.

Ob 10. obletnici smrti mame Sedmak Francesche daruje Sedmak Pierina iz Križa 56, 30.000 lir v sklad Dela.

Pripoved diverzanta Ivana Ruskega

V dneh, ko smo se spominjali 40-letnice osvoboditve v naših krajih, je bil pri nas na obisku Mirdamat Sejdov, iz arzebajžanskega glavnega mesta Baku, na kaspiskem morju. Nastopil je s pozdravi v Križu in Bazovici, srečal se je s soborci in soborkami in podal daljše pričevanje za tržaško slovensko radijsko postajo. Izvleček tega pričevanja objavljamo. Z Ivanom Ruskim se je pogovarjal tov. Spetič.

Učil sem se na višji medicinski šoli. Komaj smo opravili zadnji izpit, že je radio poročal, da so Nemci napadli našo domovino. Mladi komsomolci smo se prostovoljno prijavili na fronto. Avgusta 1941 so me poslali na zaščito Sebastopolja. To našo trdnjavo na morju smo branili do julija naslednjega leta. Zadnji dan bojev me je ranila bomba v glavo in roko. Še danes imam v levi roki drobec jekla od bombe... V meni, vidite, se vojna še danes nadaljuje. Zato sovražim vojno in nasilje.

Nemci so nas, vojne ujetnike, odpravili v taborišča v Ukrajino in nostranost Nemčije, nato pa v Trst, v delavski bataljon. Tu smo mi videli, da se ljudje borijo proti okupatorju. Po hišnih zidovih smo brali napise: «Viva Stalin, živel Tito, živela osvobodilna fronta». Izvedeli smo, da v teh krajih živijo pomešani Slovenci in Italijani. Organizirali smo v naši sredi protifašistično skupino in navezali stik z domačini. Spoznal sem tovarišico Katro, na Opčinah. Njej je partizansko vodstvo zadalo nalogo, naj naveže stik z nami, sovjetskimi ujetniki, da bi se rešili ujetništva in prešli k partizanom.

Nekega prekrasnega dne je prišla k nam druga skupina ljudi iz Sovjetske zveze. Imeli so nemške uniforme. Med njimi je bil moj bodoči bojni tovariš Mihajlo - Mehti Husein Zade, s katerim sva se razšla na Ukrajini. Povedal mi je, da so jih pripeljali sem, na Kras, da bi se borili proti partizanom. Predlagal sem jim, da bi skupaj šli k partizanom.

S tovarišico Katro smo se dogovorili za dan prehoda. 7. februarja 1944 se je prva skupina odpravila k partizanom. Med njimi jhe bil Mihajlo. Nemci so začeli sumiti, zato smo šli tudi drugi. Z avtomobilom smo se odpravili proti Repentabru, vendar se je avto prevrnil na ovinku in treščil v bor. Voznika sta se bala k partizanom in sta se vrnila proti Opčinam, ostala dva sva nadaljevala pot v vas. Domačinom sva povedala, kdo sva in kam greva. Vaška dekleta sta nam dala geslo - «Egon». To je bil namestnik štaba narodne zaščite za južno Primorsko. Odpeljali

so nas v štab, kjer sta nas sprejela Egon in Dušan Silni. Ta sedaj živi v Novi Gorici. Zmenili smo se, da se takoj vrnem na Opčine in privedem še ostale sovjetske ujetnike.

Predlagali so drugačno rešitev (pismo), a sem trmasto vztrajal: «Samo meni bodo verjeli». Dali so mi za spremstvo mladega partizana, Bliska. Sedaj dela v Kopru, a je doma s Krasa. Pri železniški progi med Repentabrom in Opčinami sva se pustila. «Dobiva se naslednjega dne, ko privedem svoje». Rekel mi je: «Kako naj vem, da ste vi?» Odgovoril sem mu: «Ko me boš vprašal, kdo gre, bom rekel: Ivan. Kateri Ivan? Ruski Ivan». Vidite, tako sem dobil ime. Šestnajst sem jih pripeljal. Z Bliskom sva se objela in poljubila. Postala sva pobratima.

V vaški gostilni so nas drugi partizani sprejeli s pesmijo in pijačo. Nato so nas poslali na razpolago štabu narodne zaščite.

Leto 1944 je bilo na Krasu strašno. Nemci so organizirali pravi teror proti domačemu prebivalstvu, požigali so vasi, streljali, vodili ljudi v taborišča... Štab devetega korpusa je sklenil, da bo Nemcem odgovoril. Vedeti morajo, da jim gori zemlja pod nogami. Prostovoljno smo se javili, da bomo v zaledju sovražnika opravili nekaj diverzantskih akcij. Z Mihajlom sva se vrnila na Kras. Tu so nam predlagali prvo operacijo na Opčinah. Iz vasi je prišlo dekle, obveščevalka. Povedala je, da vsako nedeljo precejajo v openski kinodvorani ogled filmov za nemške vojake in oficirje.

Vprašali so naju, ali bi bila pripravljena minirati kinodvorano. «Vojaka sva», sva odgovorila, «pripravljena sva, saj so naši skupni sovražniki, fašisti».

Prinesli so nam mine, angleški plastik, ki je mehak kot testo, grenko zaudarja. Dali so nam kemične vžigalnike na pol ure.

V Krajno vas na Krasu so nama prinesli nemške uniforme. Jaz namreč dobro govorim nemško. Dali so mi tudi dokumente nemškega vojaka. Preko Repniča so nas dekleta vodila do Opčin, h cerkvi, v neko hišo. Bil je mrak že. Po cesti sva srečala nemške vojake. Žvižgala sva «Lili Marlen» in se delala nekoliko pijana.

V kinodvorani sva vključila mino. Na platnu je bil Hitler, krilil je z rokami in kričal kot norec. Mislim sem si «Boš videl vraga».

Nekajkrat sva že vstala, da bi šla, a so nas nemški častniki ustavljali, naj sediva in gledava film. Zarobantil sem, da smo film že videli in da greva na žganje.

Domačini so se že križali, ker nas ni bilo od nikoder. Bila je že tema, ko sva prešla železniško progo. Z Opčin je v noč zasijala močna eksplozija. Nemce smo pognali v zrak.

Tri tedne pozneje smo opravili podobno operacijo na Ulici Ghega v Trstu, kjer je bil «SOLDATENHEIM». Spominjam se, da je naslednji dan «Piccolo» objavil, da so «komunistični banditi pognali v zrak oficirsko menzo».

Tretjo operacijo smo opravili v Nabrežini. Tam je bil neki Kettner, ki je prizadel veliko gorja domačinom. Dolgo časa smo bili na lovu za njim, dokler nam ni uspelo ga najti v Nabrežini. Podtaknili smo mu mino, a ga nismo ubili. Bil je samo težko ranjen in so ga v bolnišnici ozdravili. Ta vojni zločinec sedaj živi v Münchnu in je zobozdravnik.

Veste, o tem sem pisal komisiji za vojne zločince, vendar ne vem, če je prejel zaslužen kaznen. Najbrž ne.

Potem smo bili v sestavu minerskega voda. Minirali smo železniške proge in mostove, od Nabrežine do Opčin. Rušili smo vode visoke napetosti. Na Gorjanskem in v Komnu smo napadli nemško kolono. Tedaj je padel naš tovariš iz Krajne vasi, Drago Štoka.

Na Proseku smo razorožili italijanske topničarje. Dobršen del je šel z nami k partizanom, razen oficirja. Tega so pozneje ustrelili sami Nemci.

Končno so me poslali minirati neko dvorano v Sežani. Pripravili so nam uniforme, meni pa dokumente na ime Mario Milič. Atentata nismo naredili, ker je bil alarm. Vrnil sem se preko Opčin proti Koludrovici, a so me Nemci ujeli. Oktober sem preživel v koronejskih zaporih, nato so nas v živinskih vagonih odpravili v Dachau, vedno na ime Mario Milič. Slovenskim tovarišem v Dachau se moram zahvaliti, če sem še živ. Bil se hudo bolan, videli so, da uniram, pa sem jim razkril svojo tajnost. Spoznal me je Vlado Vrabc, ko sem povedal, da mi je njegova mama dajala hrano. Zdravili so me, da sem preživel vojno in taborišče. Bili so Primorci, pomagal pa jim je neki ukrajinski zdravnik.

Tako sem dočakal svobodo in se vrnil na Kras še nekaj mesecev po vojni, da sem se okrepil.

Vrnil sem se v domovino, v Azerbajdžan. Končal sem univerzo in bil tudi pedagog. Sedaj sem upokojen. Imam sina in dve hčeri, dva vnuka.

Srečen sem, da sem se vrnil v kraje mladostnih bojev. Tu v Trstu imam veliko prijateljev, ki se še danes, v drugačnih okoliščinah borijo za mir, proti vojni, za prijateljstvo med narodi.

Dragi papež, vrni se v Peru in bolje poglej!

Vtisi potovanja po izmozgani državi latinske Amerike pred volitvami

Dnevno časopisje je 16. aprila objavilo vest o izidih volitev v Peruju. Kakih 45% socialdemokratu Alanu Garcii (APRA) in približno 30% združeni levici (Izquierda unida). Izrazito konzervativni stranki dotedanje vlade (Acción popular in Partido popular cristiano) sta številčno zabeležili pravo katastrofo.

Med tritedenskim potovanjem po Peruju sem od blizu videl tudi nekaj volilne kampanije, govoril z aktivisti Izquierde in APRA, načel politične pogovore z mnogimi ljudmi, videl življenje bogatih (maloštevilnih) in tisto revnih (vseh ostalih). Moj obisk je bil časovno takoj za tistim papeža. Slučaj je hotel, da sva se v Limi, seveda le na razdalji, tudi srečala.

Kaj je življenje v državi, ki je samo kolonija ZDA je težko opisati brez zgražanja. Občasne vojaške diktature in v zadnjih letih konzervativna vlada sta državo privedli do tragičnega gospodarskega položaja z milijardami spodarskega položaja z milijardami dolarjev dolga, z industrijo in rudarstvom, ki je skoraj v celoti v rokah tujega kapitala, s kmetijskimi zadrugami industrijskih rastlin (sladkorni trs in bombaž) katere davijo mednarodni monopoli, z ribištvo, ki plačuje dolg dolgoletnemu požrešnemu in nesmotrnemu izkoriščanju morskega bogastva.

Pravo senzacijo je leta 1968 povzročil levičarski vojaški udar v Peruju. Vodil ga je general Velasco Alvarado. Kaj takega se v latinski Ameriki še ni zgodilo. Velasco je sprožil zakon o agrarni reformi. Kmetje so dobili zemljo in se združevali v zadruge. Veleposestnike sladkornega trsa so (matno) razlastili in ustanovili proizvodne zadruge. Isto je veljalo za bombaž. Jezik domačinov «quechua» je postal poleg španskega uraden.

Padec Velasca (politična neizkušenosť, bolezen in v prvi vrsti zunanji pritisk), je pahnil vse za več desetletij nazaj. Agrarna reforma na papirju še obstaja, dejansko pa se je ustavila, proizvodne zadruge so bile podvržene sistematičnemu gospodarstvenemu in tehnološkemu bojkotu in so trenutno na psu. V ribištvo je domača buržoazija delala samo za izvoz in v dolarski vnemi lovila tudi ko so naravne okoliščine narekovale umiritev. Jezik «quechua» katerega govori več kot polovica prebivalstva je romal v folkloro. Ob tej getizaciji Indijancev pa se je prekinil tudi napor Velascove vlade,

Bruno Križman

**Partido Comunista
del Perú**
patria roja
7 DE MARZO

GRAN MITIN

HOMENAJE A:

**HORACIO
ZEBALLOS
GAMEZ**

LAMPA CUADRA 8-7PM.

da odpravi nepismenost. Sola je danes po zakonu obvezna in vlada z denarjem OZN tiska luksuzne plakate za boj proti nepismenosti. Kruta resnica velikega dela podeželskega prebivalstva pa je v visokih cenah učbenikov in pripomočkov ter prevozov, ki onemogočajo obiskovanje šolskega pouka.

Poskus uvajanja potrošniške miselnosti in neonske luči so privabile v mesta stotisoce Indijancev, ki so brez dela in lačni v blatnih ali prašnih getih izgubili vse svoje dostojanstvo. Velike množice sedaj tavajo po ulicah v upanju, da bi kdo kupil zavojček zvečilnega gumija, dve cigareti, deset pisemskih kuvert, tri banane ali kaj podobnega. Prodajalcev je redno dvakrat več od možnih kupcev. V tej zaprašeni, umazani in scefрани masi se po tleh valjajo in po svoje igrajo otroci.

Tako je v celem Peruju. Majhna izjema je le del Lime, v glavnem «barrio» (četrť) Miraflores. Elegantne dame se tu kretajo med ekskluzivnimi butikami in se od trgovine do trgovine pomikajo s volkwagmom. Pred hišami so lepo urejene gredice s cvetjem in travo. Berač se le s težavo prebije v Miraflores, vsekakor pa v njem ne more dolgo vzdržati. Kakih 5% prebivalstva ima v Peruju v rokah okoli 80% narodnega imetja!

Kaj je rekel papež med svojim obiskom? Revnim: Prvo molite! Drugo: Za boga so vsi enaki, krivic ne sme biti. Bogate je blagohotno potegnil za ušesa. «Poredneži!» jim je verjetno rekel.

Papež je obiskoval reprezentančne osrednje trge «Plaza de Armas» in se vozil z belo limuzino. Objemal je za priliko umite fotogenične otroke, stiskal roke izredno vernim ljudem

**ALAN
PRESIDENTE**

**«Mi compromiso es con
todos los peruanos»**

Este carnet representa mi simpatía con la Candidatura del Dr. Alan García y con los ideales nacionalistas y populares que él defiende.

DR. ALAN GARCIA

najnižjih slojev. Gotovo pa ni v Arequipu videl otrok katere starši zaprejo v kletke, da se lahko prosto kretajo in ponujajo razno šaro. Gotovo ni doživel surovih vojaških pregledov v avtobusih. Niti se ni spoprijemal z dnevnimi moro naraščanja cen. To bi moral papež doživeti v Peruju.

Volilno propagando je začel prav papež, kajti pastoralni obisk je bila le etiketa. Po popolnem bankrotu vlade je mednarodni denarni sklad (= ZDA) določil za svojega kandidata mladega 35-letnega odvetnika Alana Garcio. Njegovo geslo je bilo «Mi compromiso es con todos los peruanos» (zavežujem se z vsemi Perujci). Kako je mogoče obvezati se z Indijanci, ki živijo v kočah iz blata in istočasno s prebivalci Mirafloresa ni jasno. Denarja stranki Apra ni manjkalo. V rokah je imela nekaj časopisov, televizijo in vojsko plačanih aktivistov. Z obljubami na tekočem traku in s skoraj popolnim monopolom sredstev javnega obveščanja je bila zmaga več kot gotova. Res ni bilo doseženih anketiranih 53% glasov in bo potreben dodatni krog med prvima dvema na lestvici. Zanesljivo pa bo zmagal Garcia.

Z nastopom Garcie in z IU trdno na drugem mestu izgleda klasična in izpovedana desnica izven politične igre, obstaja na precej fantastična možnost, da bi desničarji v drugem krogu masovno volili za kandidata IU Barrantesa in tako povzročili kaos z neizbežnim državnim vojaškim udarom.

Gospodarski desnici pa ni treba takih slikovitih potez ker v resnici ne tvega ničesar. Obljube je Garcia dajal le zaradi glasov preprostih ljudi. Dejansko so kandidata določili v Washingtonu in ga podkrepili z gesli iz papeževega obiska. Narodu bodo dali nekaj drobtinic v zameno za nadaljno izkoriščanje. Vojska bo ostala v rokah desničarske kaste in vojska je tista, ki

40-letnica izhajanja Primorskega dnevnika

Ob 40-letnici izhajanja želimo, da bi naslednik Partizanskega dnevnika nadaljeval v duhu izročila narodnoosvobodilnega boja, pa čeprav v novih okoliščinah, bitko za mir, prijateljstvo med narodi, za osvoboditev dela in socialno pravičnost, predvsem pa, da bi tudi v bodoče ohranil temeljno vlogo glasnika celokupnih interesov slovenske narodne manjšine v Italiji in vseh naprednih sil večinskega naroda, ki se v naših krajih bori proti ostankom fašizma in šovinizma, za enakopravnost med narodi in človeka vredno življenje. Delovnemu kolektivu in uredništvu Primorskega dnevnika tovariško čestita.

Uredništvo Dela - glasila KPI za slovensko narodno manjšino

Obvestilo

Zaradi preureditve službe za tekoče račune pri pošti smo morali spremeniti številko našega tekočega računa. Nova številka je 14454342.

Naj ob tej priliki spomnimo bralce, ki naročnine še niso poravnali, da to lahko storijo bodisi s priloženim obrazcem na pošti, ali pa pri sekcijah KPI in na glavnem sedežu v Trstu, ul. Capitolina 3. Naročnina je, kljub zvišanju cene za eno številko, ki smo jo bili prisiljeni uvesti, ostala nespremenjena na 6.000 lir letno.

ima zadnjo besedo.

Kljub volilnim uspehom je Izquierda unida v zelo težkem položaju. Ob dejansko stalnem vojaškem udaru je vsak aktivist v večni nevarnosti, da ga z izgovorom trgovanja z mamili ustrelijo «med oboroženim spopadom» ali «med begom». Levičarske občinske uprave so pod stalnim bombardiranjem desničarskih listov, medtem ko vlada že mesece ne plačuje občinam predvidenih zneskov.

V Peruju deluje gverilska skupina «Sendero luminoso» (svetla pot), ki se naslanja na znanstveni marksizem. Sendero je v celoti demoniziran od sredstev javnega obveščanja in že vnaprej kriv za vsak zločin, ki se zgodi v državi. Deluje v izjemno težkih pogojih, kajti narava nudi le malenkostno kritje. Sestavljen je iz intelektualcev, ki so s svojo teoretsko pripravljenostjo daleč, daleč nad proprečjem. Izgubljen je bil vsak stik z ljudstvom in vladni biriči zato žanjejo določene vojaške

uspehe. KP besedno napada Sendero in ga tudi imenuje za teroristično skupino, iz partijske teoretske literature pa je razvidno, da se gverilce vabi naj ne prehitujejo naroda, ki ob izkoriščanju, lakoti in nepismenosti dozoreva silno počasi, če sploh dozoreva.

Gre za začaran krog. Preveč korenitih načel (Sendero luminoso) narod ne dojema, vabilo k boju v parlamentarni demokraciji (IU) pa daje jalove zmage. Izquierda unida je na podlagi volilnih zmag v mnogih mestih izdelala teorijo po kateri naj bi ti uspehi povečali samozavest širokih množic in jih pripravili na možnost prave revolucije, kajti vsem je jasno, da oligarhija ne bo izpustila svojih privilegijev iz rok brez sile.

V teoretski razpravi KP Peruja je na koncu naveden izrek Ernesta «Che» Guevare: «Nasilje ni samo last izkoriščevalcev. Lahko ga uporabljajo tudi izkoriščani, ki ga celo morajo uporabiti, ko je potrebno».

Z lanskim dekretom je vlada podarila gospodarjem 5 tisoč milijard lir. Toliko znaša vsota odščipljenih točk draginjske doklade! Ta denar so gospodarji spravili v žep, medtem ko narašča mladinska brezposelnost. Ni prav, da breme protiinflacijske politike pada samo na odvisne delavce in upokojen-ce. Ukinimo krivični dekret. Vrnimo sindikatom pogajalno moč. Na referendumu, če je neizbežen, glasujmo DA!